
ФІЛОЛОГІЯ

ЛЮДИНА БАГАТЬОХ ТАЛАНТІВ ГРИГОРІЙ КОЧУР (1908–1994). ЙОГО ВНЕСОК У ПОВОЄННУ ІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Корунець І. В.

Київський національний лінгвістичний університет

У статті висвітлено творчу діяльність Григорія Кочура в роки його керівництва Секцією перекладів при Спілці письменників України в середині 1960-х. Наголошено на його ролі в закріпленні принципів добору творів художньої літератури і методів їх достовірного відтворення українською мовою.

Ключові слова: принципи добору, методи перекладу, достовірний переклад.

The article highlights the prolific activities of Hryhoriy Kochur when he was head of the translators Section at the Ukrainian Writers Union during the mid-1960s.

Key words: poetic and prose works translation, equivalent reproduction, selection of works/authors, methods and principles of translation

Перебуваючи в буремні 60-70-ті роки минулого сторіччя в тісних, дружніх зв'язках із Миколою Лукашем та Григорієм Кочуром і поділяючи їхні політичні, літературні й естетичні погляди, я мав найкращу нагоду прилучитися до деяких сфер діяльності кожної із цих видатних особистостей. Найперше в галузях української (та й не тільки) літератури, перекладу, культури й новітньої історії. Про внесок обох названих особистостей у ці галузі можна і треба говорити окремо й детально. Сьогодні ж випала слушна нагода бодай коротко зупинитися на діяльності Григорія Кочура – людини й перекладача, під ідейним впливом якого гуртувалися й ідейно об'єднувалися в поглядах на збагачення української літератури київські перекладачі – шістдесятники.

Мені доводилося часто за різних обставин спілкуватися і бувати в тісному колі друзів Григорія Порфировича.

Григорій Кочур, як і більшість видатних людей узагалі, був надто обдарованою особистістю: викладач інституту, перекладач, поет, критик, учений.

Візьмемо хоча б таку з першого погляду ніби другорядну, як для перекладача й поета, критика й літературознавця галузь, як організаторська діяльність у часи його керівництва секцією художнього перекладу у Спілці письменників України. Спочатку про діяльність Григорія Порфировича на чолі спілчанських перекладачів упродовж 60-х – початку 70-х років, що пам'ятається кожному з тодішніх активних учасників справді ділових зібрань коли велика актовка зала СПУ рідко коли вмещувала всіх бажаючих послухати доповіді й дискусії з перекладацьких проблем. З часом інтерес до всіх питань, які обговорювалися, до того ж у зіткненні різних поглядів, настільки зріс, що бажаючі послухати ті дискусії приходили займати місця задовго до початку самого засідання. Ті ж, що приходив на визначений час, змушені були годинами вистоювати біля вузьких дверей у тісних коридорах. Тодішні засідання секції перекладачів стали все частіше відвідувати й письменники, мистецтвознавці, студенти філологічних факультетів, аспіранти й науковці. Особливо запам'яталися диспути з участю видатного письменника, багаторічного страдника сталінських концтаборів, борця за права української мови Б. Антоненка-Давидовича. Цей письменник, побувавши на кількох жвавих засіданнях і сам буди борцем за чистоту нашої мови, відразу зауважив, наскільки високий

(і навіть вищий, як він казав, ніж у деяких сучасних письменників) був літературний рівень мовлення перекладачів художньої літератури. В обговоренні окремих проблем перекладу брали участь такі особистості (крім самого Григорія Порфирівича), як Борис Тен, Євген Попович, Ірина Стешенко, Микола Лукаш та інші. Щоправда, сам Лукаш надзвичайно багато працював над своїми перекладами, тому рідко коли бував на засіданнях, як і Іван Світличний. Доповіді ж їхні та їх обговорення були надзвичайно цікаві й актуальні. Обговорювалися, наприклад, переклади Лукаша, особливо його “Декамерона” Боккаччо, який викликав тоді далеко не однозначне сприйняття деяких критиків і читачів. А все тільки тому, що Микола Лукаш вирішив злегка стилізувати свій переклад на протигагу відомим раннім перекладам цього твору, зокрема виданого ще 1928 року першого скороченого перекладу-переказу Л. Пахареського та П. Майорсткого і тогочасних російських перекладів цього твору. Приховані заздрісники та відверті вороги М. Лукаша з-поміж білодідівців, які виступили проти так званої “архаїзації” української мови, а точніше проти використання автохонної української лексики в перекладах художньої літератури, намагалися перешкодити опублікуванню Лукашевого перекладу. Вони були апологетами “міської” української мови, а насправді вихолощеної від своєї автохонності й якомога більше наближеної за спільністю коренів до російської. Щоб уникнути загрози, що нависла тоді над цим стилізованим під українське мовлення 17–18-го сторіччя новим перекладом, було влаштовано широке обговорення Лукашевого варіанта на секції перекладу в Спілці письменників. Отут і виявилися організаторські здібності Григорія Порфирівича – керівника секції українських перекладачів. Він доклав великих зусиль і зробив усе можливе, щоб допомогти своєму кращому другові й однодумцеві. Мені було доручено Григорієм Порфирівичем зробити доповідь про стилізовані переклади й особливості Лукашевого перекладу “Декамерона”. Довелося доводити правомірність певних стилізованих перекладів узагалі й тим більше перекладу “Декамерона” зокрема. Наскільки пам’ятаю, у жвавому обговоренні цього в міру стилізованого перекладу взяли найактивнішу участь такі поважні члени секції, метри українського художнього перекладу, як Борис Тен, І. Стешенко, здається Є. Попович, О. Сенюк, М. Пінчевський (він мав при цьому свою власну, дещо іншу думку з приводу стилізованих перекладів). В обговоренні взяли також участь й інші провідні в 60-ті роки київські перекладачі художньої прози – В. Митрофанов, П. Соколовський, М. Шумило й, звичайно ж, Д. Паламарчук, вірний друг і мученик того самого концтабору в Інті, що й Григорій Порфирівич. Тоді ж, 1964 року, підтримав право на існування стилізованого перекладу “Декамерона” й такий великий авторитет і блискучий знавець лексичних скарбів новоукраїнської мови, як Б. Антоненко-Давидович. Тому цей шедевр Боккаччо періоду раннього Відродження було одностайно запропоновано до видання. Так українські читачі завдяки допомозі Григорія Порфирівича отримали перший повний, дещо стилізований переклад “Декамерона” в художньому відтворенні найкращого українського перекладача.

Великі організаторські здібності Григорія Порфирівича виявилися і в доборі та залученні доповідачів з різної літературної, літературознавчої та перекладознавчої тематики. Крім своїх доповідачів (Борис Тен, М. Шумило, Д. Наливайко, В. Коптілов, І. Стешенко й ін.), Григорій Порфирівич іноді запрошував, а потім і залучав до постійної участі в роботі секції іноземних науковців, що працювали або навчалися в аспірантурі Київського університету ім. Т. Шевченка. Це, зокрема, Е. Крюба (Франція) та М. Мольнар (Словаччина). Обидва ці вчені стали потім дослідниками й перекладачами творів українських письменників і критиками перекладу у своїх країнах.

Найкращим і завжди найерудованішим доповідачем на засіданнях, звичайно ж, був сам Григорій Порфирівич. Тематика його лекцій-виступів завжди вражала новизною, часом просто інтригуючою. Особливо такою вона була, зокрема, наприкінці 60-х, коли вже лютував брежнєвський терор і переслідувалися українські патріоти. Але і в той тривожний час Григорій

Порфірович розповідав про так званих “неокласиків”. Він особливо докладно зупинявся на їхньому ідейному керівникові – Миколі Зерову, на його методах добору й способах перекладу творів античних авторів та інших відомих класиків європейських літератур. Ще іншим разом Григорій Порфірович детально повідомляв про М. Драй-Хмару, а після всіх у тому ж дусі і про творчий метод М. Рильського. Особливий інтерес завжди викликали доповіді про зарубіжних письменників і перекладачів, найперше й українських діаспорних. Бувало, виходить Григорій Порфірович, як завжди на кін чи до трибуни, хвилину-дві стоїть зосереджено, а потім повідомляє: сьогодні, мовляв, є потреба зупинитися бодай коротко на творчості й перекладацькій манері *відомого* поета й перекладача І. Костецького. Уся повна зала людей, крім його найближчих друзів і товаришів, засоромлено замовкає: ніхто не чув і нічого конкретно не знає про цього *відомого*, як виявляється, поета й перекладача. Григорій Порфірович найкоротше характеризує доробок цього найкраще йому відомого поета й переходить до аналізу його перекладів. Спочатку він зачитує український варіант 66-го Шекспірового сонета в більш ніж фривольному перекладі І. Костецького, в якому перекладач використовує різні шари просторічної лексики типу *скурвлена* та її подібну. Слухачі швидко створюють у своїй уяві приблизний творчий образ цього поета й перекладача дещо розгнужаної фантазії. Потім Григорій Порфірович наводить і пристойніші переклади І. Костецького, при цьому ніби між іншим повідомляючи, що власні твори й переклади І. Костецького побачили світ у Мюнхені чи в Нью-Йорку. І слухачам стає зрозуміло, хто такий цей Ігор Костецький.

Ще іншим разом Григорій Порфірович у тій же манері розповідає всім про письменника, поета й перекладача Василя Барку. Більшість присутніх знову чують уперше про це зовсім нове ім'я і також сором'язливо промовчують, аби не розкрити своє невігластво. Зрештою всі довідуються від Григорія Порфіровича, що цей Василь Барка – Василь Очерет, прозаїк, найвидатніший твір якого роман “Жовтий князь”. При цьому Григорій Порфірович тільки декому скаже, що це твір про голодомор 1932–1933 в Україні та що В. Барка ще й автор кількох поетичних збірок, перекладач творів Данте й Шекспіра (“Король Лір”) українською мовою. Наприкінці лекції Григорій Порфірович знову повідомляє, що твори В. Барки опубліковані в Німеччині та США.

Так само непомітно для багатьох слухачів було введено в коло перекладацьких інтересів і кількох інших, доти не відомих особистостей. Зокрема й особу такого цікавого літературознавця й тепер усім відомого перекладача поетичних творів різних західних літератур, як Яр Славутич. Після Яра Славутича Григорій Порфірович повідомляв і про деяких інших діаспорних діячів української культури та літератури. Зокрема про перекладачку Марію Скрипник і вперше про таку особливо цікаву письменницю й перекладачку творів українських письменників португальською та німецькою мовами, як Віра Вовк. До речі, Віра Вовк приїжджала в Україну десь у 1965 і 1967 роки, коли вже розпочалася чорна післяхрущовська реакція. Тоді, 1967 року, Григорій Порфірович улаштував зустріч із цією майбутньою лауреаткою Шевченківської премії 2007 року на вулиці Пушкінській на одному з горішніх поверхів у помешканні Ірини Стешенко. Пам'ятаю, неохоче говорилося про ситуацію в Україні. Ростислав Доценко більше мовчав, оглядаючись на старомодні м'які меблі, від яких було тіснувато в кімнаті, й сподіваючись, що за ними не наставлено кадебітських жучків. Ірина Стешенко, як господиня, довірливо й відверто вела розмову. Видно, вона добре знала заокеанську гостю, якій, як тоді сказала сама Віра Вовк-Селянська, пообіцяли продовжити візу на перебування в країні “перемігшого соціалізму”. Ініціативу в подальшій розмові з Вірою Вовк узяв на себе Григорій Порфірович, який запропонував гості перекласти твори деяких сучасних українських письменників португальською мовою. Йшлося, наскільки пам'ятаю, про твори Василя Симоненка, Ліни Костенко, Григора Тютюнника й Б. Харчука. Віра Вовк-Селянська спокійно сприймала ті поради, вочевидь погоджувалася з пропозиціями Григорія Порфіровича (чи не сприяли

ті поради, зрештою, й перекладам, за які Віра Вовк отримала найвищу українську літературну премію рівно через 41 рік). Влаштувати такі й подібні зустрічі в тодішньому СРСР із представниками “капіталістичного Заходу”, а тим більше з представниками української діаспори було, зрозуміло, надто ризиковано, оскільки кожна людина “з-за бугра” була під підозрою й обов’язково під пильним наглядом “органів”. Але Григорій Порфірович був відважним патріотом України, він широко вболівав за долю української літератури, за вихід її на світову арену через переклад і тому влаштував такі зустрічі, хоч сам був під постійним наглядом “компетентних”. Мені завжди здавалося, спостерігаючи за Григорієм Порфіровичем, що його енергії не було кінця, він працював, працював і працював. Регулярно і вправно проводив довгі й змістовні засідання секції, до якої переважно йому самому доводилося найбільше готуватися, встигав майже завжди у встановлений ним самим термін повичитувати взяті напередодні чи за кілька днів раніше від аспірантів, докторантів або від членів секції статті, яких часом набиралося стільки в його всім пам’ятному колись жовтому, а в ті роки вже тьмяно-коричневому ремінному портфелі, що він часом буквально “тяг” його за собою, перехиляючись то на один, то на другий бік. А соільки за ним щоразу ходила ціла гирилиця перекладачів та надокучливих науковців-початківців, то й не дивно, що часто-густо важко було вловити час, аби переговорити з ним навіть у справах секційної роботи, тому що біля нього було аж надто “завізно”. Тож, аби перекинутися словом, доводилося його ловити безпосередньо перед початком засідання або коли він прямував із кону (з-за столу чи від трибуни). Часто йому не давали спокою навіть у ті дні, коли він приїздив у своїх особистих справах з передмістя до Києва.

За роки керівництва секцією перекладачів Григорій Порфірович, завдяки своїй невтомній і безкорисливій, але цілеспрямованій праці патріота, зумів об’єднати навколо Спілки багато найкращих перекладачів українською та з української мови, яка зазнавала тоді, в 60–70-ті, щодалі більше утисків і погромів з боку російських комуношовіністів та їхніх українських прислужників типу щербицьких та іже з ними. При цьому Григорій Порфірович ніколи відверто й прозоро не виступав із якимись войовничими або осуджуючими промовами на захист української мови. Він тонко, але переконливо показував це своїми безкомпромісними діями, коли захищав право використовувати весь арсенал автохтонної української лексики, а при потребі й діалектних слів чи архаїзмів, якщо це вимагав художній контекст. У цьому Григорія Порфіровича повністю підтримували такі великі перекладачі, як М. Лукаш, А. Перепада, з деякими застереженнями – Є. Попович, письменники М. Шумило, Б. Антоненко-Давидович, до якого Григорій Порфірович ставився з особливою повагою, але, відчувалося, як до рівного. Той, завжди сидячи в середнім ряду під внутрішньою стіною, розповідав співбесідникам здебільшого про події історичного минулого України. Наприклад, він відверто й авторитетно заявляв, що Богдана Хмельницького отруїли підіслані царем шпигуни, коли гетьман уже зрозумів хибність свого кроку з підписанням Переяславської угоди і задумав вирватися з того ярма. Вперше від цього мужнього письменника-патріота ми почули і про історичну перемогу гетьмана І. Виговського над російською армією під Конотопом 1659 року, про що писав, як наголошував Б. Антоненко-Давидович, і російський історик С. Соловйов. Цю подію Антоненко-Давидович повторив мені принагідно і вже так, щоб побільше людей почули про неї, і в Київському оперному театрі, де ми випадково зустрілися, сидячи в ближніх рядах партеру. Так Б. Антоненко-Давидович доповнював виховання київської творчої молоді в спротиві совським догмам про “злиття націй” та про створення “єдиного савецького народу”, а точніше – про остаточне звершення запланованої повної русифікації всіх “менших” народів. Б. Антоненко-Давидович, як і деякі історики, мистецтвознавці, горнувся до перекладачів художньої літератури, тому що переклади вибраних ними творів були далекі від багатьох тодішніх наших рідних, створених на принципах “соціалістичного реалізму”, від яких уже нудило українських (та й не тільки українських) читачів.

Наприкінці 60-х – на початку 70-х почалося знову переслідування проукраїнської інтелігенції, найбільше активістів руху шістдесятників. Григорія Порфировича раптом відсторонили від керівництва секцією. На його місце справді мудрі керівники Спілки поставили не меншого патріота, хоч і партійну людину, Микиту Михайловича Шумила. Цей письменник і перекладач творів російської літератури був не менш здібним організатором, ніж до нього Григорій Порфирович. Він так само душею вболівав за долю української мови й України взагалі, проте йому бракувало широти філологічних знань, найперше знань чужоземних літератур. І тому деякі проблеми перекладознавства випадали з його поля зору, не знаходили вирішення. Одне слово, він не був таким глибоким і всебічно ерудованим та винахідливим, цілеспрямованим і дипломатичним, як Григорій Порфирович, який пройшов десятирічну школу іспитів-випробувань у сталінських концтаборах. Одночасно почалося й ціле довге десятиріччя продовжувалося безпідставне цькування групи “Кочура й Лукаша”, до яких “примкнули” й Анатолія Перепадю. Їхні “прибічники”, які були позбавлені права захищати свої наукові погляди й переконання, що ґрунтувалися в основному на працях і досвіді західних теоретиків та практиків художнього перекладу, починаючи від Е. Доле, Дж. Драндема, А. Тайтлера та Й. Гердера. Ці принципові положення, що виносилися й обговорювалися на секції перекладачів, і були сприйняті Київськими перекладачами та редакторами видавництва перекладної літератури, що були зацікавленими учасниками тодішніх гарячих дискусій. Найактивнішими і впливовими з-поміж них тоді вже були М. Лукаш, Борис Тен, С. Попович, Д. Паламарчук, Ю. Лісняк, Р. Доценко, П. Соколовський і, звичайно ж, А. Перепадя, В. Гримич, І. Ющук та ін. Вони у своїх доповідях та аналізах кращих зразків перекладів рекомендували постійно дотримуватися (і це схвалювалося одностайно) таких обов’язкових правил / принципів відтворення, зокрема для прозових творів:

1. Перекладати прозовий (як і поетичний) твір лише з оригіналу. Отже, перекладач мусив належно володіти мовою першотвору.
2. Повністю віддавати сюжетний зміст і повноту колізій оригіналу.
3. Зберігати, але не на шкоду мові перекладу, синтаксичні особливості тексту першотвору.
4. Віддавати / зберігати стиль і жанр дискурсу першотвору.
5. Віддавати стилістичні особливості тексту першотвору.
6. Передавати в перекладі легкість (чи навпаки) викладу і сприйняття першотвору читачем.
7. Зберігати / передавати прагматичну авторську орієнтацію першотвору тощо.

Найголовнішими вимогами до перекладу поетичних/віршованих творів ставилися і схвалювалися як обов’язкові такі:

1. Відтворення поетичної форми / архітектоніки вірша. Тобто, відтворювати катрени катренами чи, як у “Божественній комедії” Данте, терцини – терцинами тощо.
2. Відтворення римованих форм вірша римованими, білих віршів – білими, а вільного вірша / верлібру – верлібром.
3. Відтворювати метрику першотвору (ямби – ямбом, хорей – хореем і т. н.).
4. Відтворювати характер римування (послідовне, перехресне тощо).
5. Зберігати образність першотвору, його прагматику та ін.

Навіть побічний аналіз перерахованих вимог, що ставилися до поетичного перекладу на засіданнях секції перекладачів у середині 1960-х показує, що вони збігаються в основному з вимогами М. Зерова 1920-х років. Отже, і пропоновані вимоги фактично вже ставилися, хоча й не були всіма сприйняті у свій час. Принаймні ставилися вони нашим класиком поетичного перекладу М. Рильським та іншими теоретиками перекладу. Тож саме завдяки організаторському талантові й науковій та літературознавчій ерудиції Григорія Кочура секція перекладачів СП України стала теоретичним полем, де вдруге, уже в другій половині 20-го сторіччя, передові принципи художнього перекладу реалізувалися кращими перекладачами

іншомовних творів українською та українських художніх творів іноземними мовами. Саме так слід розглядати діяльність Григорія Кочура та його послідовників у 60-ті й 70-ті роки минулого сторіччя.

У руслі веденої секцією боротьби за достовірний український художній переклад Григорій Кочур виносив на секційне обговорення переклади творів М. Лукаша, Бориса Тена, вже виконані за згаданими принципами. Зокрема аналізувалося й відтворення художніх засобів змісту й форми “Божественної комедії” Данте українською мовою відомим перекладачем Є. Дроб’язком, а також переклад Шекспірового “Короля Річарда III” Борисом Теном. Аналіз перекладів драматургічних творів чудово виконувала колишня акторка харківського театру “Березіль” Ірина Стешенко. На таких зразкових на той час перекладах виховувалася молода генерація українських перекладачів, які йшли на зміну старшій, випробуваній через переслідування й концтабори, але не зломленої е своїх переконаннях перекладацької еліти в українській літературі. Григорій Кочур, аналізуючи переклади поетичних творів українською мовою, попри високі вимоги до відтворення специфіки художніх творів, ставив також обов’язкові вимоги до відтворення образності й естетичних аспектів оригіналу. Особливо вимогливим він завжди був до добору зарубіжних поетів і тематики тих творів, що перекладалися українською мовою. Григорій Кочур уникав так званих “революційних” (у компартійному розумінні) поетів. Аналізуючи поетичні переклади М. Зерова, М. Драй-Хмари, Я. Славутича й інших кращих майстрів, Григорій Кочур наголошував на відтворенні евфонічних елементів – асонансів, дисонансів, кольористики, музикальності, їхньої художньої образності. Та все ж одним із головних завдань поетичного перекладу Кочур уважав передачу наявної в оригіналі сили засобів будити в читача ті самі емоції, що й оригінал. Цією настановою він і сам керувався, перекладаючи твори П. Верлена, П. Валері, Дж. Кінса. А добирив він твори найвидатніших поетів національних літератур. Так, зокрема, з російської літератури Григорій Кочур перекладав найкращі твори Пушкіна, Лермонтова, Блока, Фета, Пастернака; з білоруської – Я. Купали, Я. Коласа, М. Танка, А. Гілевича; з азербайджанської – С. Вургуна, з латиської – Райніса, з литовської Майроніса, з єврейської – Гофштейна, з грузинської Г. Табідзе та ін.

Цікавим є і його добір інших західних авторів та їхніх творів для перекладу й ознайомлення наших читачів. З англійськомовних, крім Шекспіра, Григорій Кочур обрав твори Дж. Байрона, Г. В. Лонгфелло. Не міг, звичайно, оминати Григорій Кочур і блискучих італійських поетів, найперше Ф. Петрарку, Дж. Леопарді і навіть Дж. Родарі. За тим самим суворим принципом цей перекладач добирив і твори античних поетів, яких він у роки своєї молодості перекладав не без впливу свого славетного натхненника і вчителя М. Зерова. Зокрема поетичні твори С. Сафо, П. Овідія та ін. Можна було б ще назвати деяких поетів з інших національних літератур, твори яких перекладалися Григорієм Кочуром. Проте, мабуть, легше назвати західні й ближні південні та східні літератури, з яких він не перекладав. Це, наприклад, албанська, китайська, японська чи індонезійська, до яких у Григорія Кочура з різних об’єктивних причин не дійшли руки. Зате він сповна віддавав належне всім провідним поетам західних літератур: грецькій, іспанській, французькій, данській, німецькій, угорській (Ш. Петефі) й особливо західнослов’янським, найперше польській (А. Міцкевич, Ю. Словацький, Ю. Тувім, М. Ружевиц), чеській (П. Безруч, В. Незвал, В. Дик, К. Гаман, Й. Гара, Й. С. Маха), словацькій (Л. Коллар, П. Гвездослав, Л. Новомеський та ін.), а також болгарській, сербській та іншим літературам.

Крім того, Григорій Кочур перекладав найкращих поетів грузинської літератури, прозові твори з чеської та словацької літератур. Він також є автором літературознавчих праць, відгуків на різні наукові праці дисертантів і пошукачів. Крім того, Григорій Кочур надав безліч доброзичливих консультацій і порад аспірантам (і не тільки), науковцям, письменникам і поетам. Причому робив він це охоче, намагаючись допомогти перспективним дослідникам, з яких потім виростили кандидати й доктори наук, письменники й поети, вправні перекладачі.

Коли він приїздив з Ірпеня до Києва, його завжди ловили багато очікуючих, тому зустрічі ділового характеру безпосереднім працівникам Спілки чи друзям він інколи призначав навіть у помешканнях своїх друзів – М. Лукаша чи І. Стешенко. Там найчастіше відбувалися і конфіденціальні зустрічі, на яких обговорювалися й підписувалися різні популярні в ті дні петиції, протести і звернення до урядових та різних партійних органів. Сходилися часом на зустріч із Григорієм Кочуром і відомі згодом особистості. Пам'ятаю, одного разу я застав у М. Лукаша високого, порівняно з низеньким Г. Кочуром та трохи сутулим і худорлявим господарем, стрункого, спокійного та розважливого Івана Світличного, який потім за кілька років став для всіх зразком стійкості й мужності в боротьбі за права українців та їхньої рідної мови на своїй батьківщині.

У першому своєму помешканні М. Лукаша (у будинку письменників), де мені неодноразово доводилося бути, найчастіше обговорювалися за участю Григорія Кочура поряд із питаннями перекладу домінуюче тоді мовне питання, власне становище української мови під натиском брудної хвилі русифікації, повального витіснення української мови та літератури з вищих навчальних закладів і катастрофічного скорочення шкіл з українською мовою навчання в містах і селах України. Другим, а часом і першим питанням, зрозуміло, завжди стояло питання поетичного перекладу, власне його стану, перспектив розвитку й підвищення його мистецького рівня. Пам'ятаю, як схвилював М. Лукаша негативний відгук вірних друзів із Німеччини на його відчутно українізований переклад творів Гарсія Лорки. Григорій Порфірович, завжди будучи вірним другом Лукаша, не намагався втішати Миколу, тому що бачив справедливість окремих зауважень загалом прихильно налаштованих рецензентів. Тому він відреагував на дещо спантеличеного товариша досить нейтрально. Власне він відверто так нічого й не сказав, коротко підсумувавши: "Що ж, є і така думка". Тимчасом Лукаш реагував досить бурхливо, незважаючи на те, що побажання німецьких друзів були цілком справедливими і в більшості випадків загалом були тими самими, що їх висували проти цього перекладу й домашні критики, які також закидали Лукашеві надто відверте "одомашнення" Лорки. Проте Микола Лукаш явно не погоджувався з критикою і вголос заспокоював себе: "Хай навіть усі кажуть, що переклад невдалий, але якщо Іван Вирган (відомий харківський поет – І. К.) ужає, що йому переклад сподобався, – я вірю йому". На ці Лукашеві слова, зрозуміло, ніхто нічого не відповів.

Проте найбільший внесок Григорій Порфірович Кочур усе ж зробив у теорію художнього перекладу. Зокрема в остаточне встановлення принципів достовірного перекладу поетичних і прозових творів у повоєнний час. Цих найголовніших принципів дотримувалися такі видатні майстри художнього перекладу, як М. Лукаш, Борис Тен, І. Стешенко, Є. Попович, Є. Дроб'язко, Ю. Лісняк, Р. Доценко, В. Митрофанов, О. Терех та ін. Саме завдяки Г. Кочурові, його самовідданій і, можна сказати, звитяжній у прямому розумінні праці як керівника секції перекладу у спілці письменників України постала школа однодумців-фахівців найвищого рівня. Причому не тільки власне перекладачів, але й редакторів перекладних творів у Київських видавництвах, де редагувалися переклади художньої літератури. Завдяки діяльності Г. Кочура відповідно поставала і нова, вимоглива критика перекладної літератури, яку всесторонньо підтримував журнал "Всесвіт", що публікував переклади, зроблені тільки безпосередньо з оригіналів, до того ж тільки такі, що раніше ніколи не публікувалися українською мовою. Тож, Григорій Порфірович Кочур посідає видатне місце в утвердженні принципів достовірного перекладу в Українській історії середини 60-х початку 70-х років ХХ сторіччя.

Публікації Корунця І. В.

Художні та інші переклади англійської та італійської мов

1. Мулк Радж Аланд. Оповідання (Зб.). – К. : Держ. в-во худ. л-ри, 1956 (співавт.).

2. Джованні Верга. Історія осла Святого Йосифа. Повість. – К. : Держ. в-во худ. л-ри, 1957.
3. Пригоди Мазетто в жіночому монастирі та інші новели. – К. : Держ. в-во худ. л-ри, 1957.
4. Діти Італії (3б.). – К. : Дитвидав, 1958 (співавт.).
5. Дж. Радарі. Подорож Голубої Стріли. – К. : Дитвидав, 1959.
6. Альберто Моравія. Сім оповідань // Всесвіт. 1960.
7. Дж. Тріз. Маленькі втікачі (з англ.). Повість. – К. : Веселка, 1968.
8. Дж. Ф. Купер. Слідопит. – К. : Веселка, 1972.
9. Оскар Вайлд. Хлопчик-Зірка. – К. : Веселка, 1979.
10. Артур Кларк. Колиска на орбіті. – К. : Веселка, 1988.
11. Італійські Народні казки. – К. : Веселка, 1986.
12. Дві італійські казки (у збірнику). – К. : Веселка, 1989.
13. Дж. Радарі. Джельсоміно в країні брехунів (повість). – К. : Веселка, 1992.
14. Волт Дісней. Великий дитячий словник. – К. : Веселка, 1993.
15. Пауло Фрейре. Педагогіка душі. – К. : Веселка, 2003.
16. Оскар Вайлд. Щасливий принц. Казки й оповідання. – Львів : Ла Піраміди, 2008.

Перекладознавчі та українознавчі праці (англійською та українською мовою)

1. Теорія і практика перекладу. – К. : Рад. школа, 1968.
2. Теорія і практика перекладу : підручник. – Вінниця : Нова Книга, 2005.
3. Нарис історії західноєвропейського та українського перекладу. – К. : ВЦ КНЛУ, 2000.
4. Вступ до перекладознавства. – Вінниця : Нова Книга (2000, 2003, 2005).
5. Порівняльна типологія англійської та української мов (1996, 2000, 2005).
6. Джек Лондон. – К. : Знання, 1976.

Перекладознавчі і літературознавчі статті

1. Реалістичне відкриття Рима // Всесвіт. – 1960. – № 9.
2. Книга про братерство і єдність // Всесвіт. – 1959. – № 12.
3. Зразок філологічного перекладу (про “Декамерон” Лукаша) // Вітчизна. – 1965. – № 8.
4. Vita Nova та її переклад українською мовою // Всесвіт. – 1967. – № 11.
5. Українська мова у США й Канаді // Мовознавство. – 1968. – № 2.
6. Із десяти мов світу. (Про п-ди чужозем. л-ри в Україні) // Всесвіт. – 1965. – № 6.
7. Іноземна філологія в Україні // Всесвіт. – 1971. – № 7.
8. “Іноземна філологія” 1964–1970 // Мовознавство. – 1972. – № 2.
9. І форма, і зміст // Всесвіт. – 1972. – № 10.
10. Михайло Коцюбинський французькою // Всесвіт. – 1973. – № 3.
11. Нове дослідження з проблем перекладу (Коптілова) // Всесвіт. – 1973. – № 4.
12. Великий гуманіст (про Арісто) // Радянське літературознавство. – 1974. – № 10.
13. Англо-український словник (рецензія) // Мовознавство. – 1975. – № 3.
14. Відображення метафоричної образності в поетичних перекладах // Радянське літературознавство. – 1975. – № 12.
15. Fata Morgana (рецензія п-ду англ. мовою) // Всесвіт. – 1977, № 6.
16. Andrij Halovko (рецензія на п-д ром. “Бур’ян”) // Всесвіт. – 1977, № 12.
17. Данте мовою Шевченка // Вітчизна. – 1979. – № 1.
18. Оскар Вайлд і його казки (передмова) – К. : Веселка. – 1979.
19. П’ятдесят випусків “Іноземної філології” // Всесвіт. – 1979. – № 12.
20. Переклад поетичної трагедії та рівні його аналізу // Теорія і практика перекладу. – 1980. – № 6.
21. Л. Малерба і його фантастична повість-казка в українському перекладі (передмова). – К. : Веселка. – 1980.

22. Збереження логіки поетичного образу в перекладі (Збірки статей). – Суми, 1981.
23. І читацьке серце відгукнеться (Григор Тютюнник англ. мовою) // Всесвіт. – 1988. – № 2.
24. Українське художнє слово для англomовного світу (рівень перекладу худож. творів) // Всесвіт. – 1985. – № 8.
25. Романіст світової слави (про Дж. Ф. Купера) // Радянське літературознавство. – 1989. – № 9.
26. Проза Т. Шевченка в новому англійському перекладі // Вітчизна. – 1989. – № 5.
27. Найновіші переклади поем І. Франка англійською мовою. Ukraine, 1989 (англ. мовою).
28. Дж. Ф. Купер в українських перекладах. Ukraine, 1989 (англ. мовою).
29. Романіст світової слави // Радянське літературознавство. – 1989. – № 9.
30. Франкова поема в англomовному світі (рівень їх перекладу) // Слово і Час. – 1990. – № 4.
31. Важливий об'єкт перекладу (рос. мовою) // Зб. праць. – Ташкент. – 1991.
32. Переклад українських власних назв // Мовознавство. – 1993. – № 4.
33. Проти спотворення українських назв (у перекладах) // Зб. статей. – Вінниця, 1994.
34. Принципи і способи перекладу українських власних і географічних назв англійською мовою. // Зб. статей. – Львів, 1999.
35. Переклад і освоєння романських літератур і культур в Україні. – Київ, 1996.
36. Розрізнення термінів “адекватний переклад”, “еквівалентний переклад”. – К. : МУ, 2000.
37. Періодизація етапів розвитку українського перекладу. – К. : МУ, 2000.
38. Артюр Рембо мовою Шевченка // Всесвіт. – 2002. – № 5.
39. Просодійні елементи як об'єкт відтворення в перекладі // Всесвіт. – 2004. – № 9–10.
40. Біля витоків українського перекладознавства // Всесвіт. – 2008. – № 1–2.
41. Доместикація як засіб збагачення національних мов і літератур // Всесвіт. – 2012. – № 5–6.
42. Микола Лукаш як людина і перекладач // Всесвіт. – 1989. – № 3.
43. У щирому поклоні його світлій пам'яті // Збірник “Наш Лукаш” . – 2012. – № 2.

Ще понад 50 статей перекладознавчого змісту / тематики, статті до ЛЕ. Разом понад 100 найменувань. Крім цього, ще внутрішні рецензії на переклади в колишньому Держлітвидаві та “Веселці” упродовж 60–80 років минулого сторіччя.